

Nr 67.

Ankom till riksdagens kansli den 14 juni 1944 kl. 2 em.

*Utlåtande i anledning av väckta motioner om utsträckt rätt till
fyllnadspension för vissa tjänstemän och arbetare vid
statens järnvägar.*

I två till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 203 av herr *Löfgren* jämte åtta av kammarens övriga ledamöter samt den andra inom andra kammaren under nr 300 av herr *Lindahl* jämte fyra av kammarens övriga ledamöter, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta medgiva, att den i kungörelsen den 30 juni 1942 stadgade rätten till fyllnadspension utsträcket att gälla för samtliga befattningshavare och arbetare, som på sätt i kungörelsen angives övergå i statens järnvägars tjänst och fyllt 60 år samt vid övergången äro delägare i enskild pensionsinrättning och efter övertagandet kvarstå i densamma».

Till stöd för det i motionerna väckta yrkandet har anförts i huvudsak följande:

I Kungl. Maj:ts kungörelse nr 697 den 30 juni 1942 äro bestämmelser utfärdade angående fyllnadspension till sådana tjänstemän och arbetare vid statens järnvägar, som vid statens övertagande helt eller delvis av enskilt företag eller i samband med dylikt företags nedläggande övergått i statens järnvägars tjänst. Enligt bestämmelserna i berörda kungörelse utgår fyllnadspension till dylika befattningshavare, som, »ehuru förutsättningar i övrigt föreligga för tillämpning av allmänna tjänstepensionsreglementet eller av 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, på grund av bestämmelserna i 2 § 2 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet eller i 2 § 2 mom. 1942 års tjänstepensionsreglemente för arbetare, äro från respektive reglementes tillämpning undantagna och kvarstå som delägare i enskild pensionsinrättning eller i av statens järnvägar eller i samband med statsinlösen eller nedläggande övertagen pensionsinrättning».

Enligt reglementen eller andra bestämmelser som för de pensionskassor vid de enskilda järnvägar, i vilka i statens järnvägars tjänst övertagen personal är delägare och uti vilka denna personal även efter övergången i statstjänst alltjämt kvarstår såsom delägare, är pensionsåldern i allmänhet 63 år, under det att för flertalet ordinarie och extra ordinarie tjänstemän i lönegraderna A 1—A 12 samt för statens arbetare i gällande tjänstepensionsreglemente är fastställt en pensionsålder av 60 år. För en befattningshavare, som genom statsinlösen av enskild järnväg eller efter ovanberörda kungörelses tillämpning övergått i statens järnvägars tjänst och uppnått en levnadsålder av 60 år,

saknas sålunda förutsättningar för tillämpning av såväl statens tjänstepensionsreglemente som Kungl. Maj:ts kungörelse den 12 april 1935 (nr 146) med föreskrifter i fråga om pension till vissa tjänstemän som i samband med statens övertagande av enskilda järnvägar eller bandelar övergått i statens järnvägars tjänst. En dylik befattningshavare kan sålunda få fullgöra tjänst hos statens järnvägar intill tre år, utan att bli berättigad till den fyllnadspension, som kungörelsen avser.

I kungörelsen den 12 april 1935, som var gällande till den 1 juli 1942, stadgades, att fyllnadspension utgick till sådan tjänsteman, som efter övergången till statens järnvägar kvarstod i enskild pensionsinrättning. Genom denna bestämmelse begränsades icke rätten till fyllnadspension till de befattningshavare, som vid övergången ej överskridit en levnadsålder av 60 år, såsom fallet blivit genom bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1942.

Över förevarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från statskontoret, som hört järnvägsstyrelsen.

Järnvägsstyrelsen har anfört:

De ifrågavarande motionerna om utsträckt rätt till fyllnadspension för vissa tjänstemän och arbetare vid statens järnvägar äsyfta, att rätt till sådan förmån måtte medgivas även sådana anställningshavare, som, på sätt i Kungl. Maj:ts kungörelse den 30 juni 1942 (nr 697) närmare anges, övergå i statens järnvägars tjänst och fyllt 60 år samt vid övergången äro delägare i enskild pensionsinrättning. Svenska järnvägsmannaförbundet har tidigare hos Kungl. Maj:t gjort liknande framställning beträffande dylika befattningshavare, över vilken framställning styrelsen avgivit utlåtande den 16 februari 1943.

Även om antalet vid statens järnvägar anställda, i enskild pensionsinrättning kvarstående befattningshavare, som genom statsförvärv av enskilda järnvägar efter ovanberörda kungörelses ikraftträdande övergått i statens järnvägars tjänst och erhållit sådan befattning, som avses i allmänna tjänstepensionsreglementet, efter uppnåendet av den levnadsålder, vid vilken pensionsåldern skulle inträtt om sagda reglemente varit å vederbörande tillämpligt, för närvarande icke utgör mer än 27, anser sig dock styrelsen — under hänvisning till sitt nyssnämnda utlåtande — böra avstyrka bifall till de ifrågavarande motionerna.

Det av järnvägsstyrelsen återopade utlåtandet av den 16 februari 1943 över den av svenska järnvägsmannaförbundet hos Kungl. Maj:t gjorda framställningen i förevarande ämne var av följande lydelse:

Pensionsåldern för i förevarande framställning avsedda av statens järnvägar övertagna befattningshavare, som äro delägare i enskilda pensionsinrättningar, är i regel 63 eller 65 år. Dessa tjänstemän kunna därför erhålla befattning å aktiv stat vid statens järnvägar även efter det de uppnått den för befattningen i fråga stadgade pensionsåldern. Härigenom får vederbörande kvarstå i tjänst under längre tid än annan motsvarande personal vid statens järnvägar samt erhåller dyrtids- och kristillägg å pensionen från pensionsinrättningen enligt därom särskilt gällande bestämmelser. Med hänsyn till dessa icke oväsentliga förmåner synes den i fram-

ställningen påtalade begränsningen av rätten till fyllnadspension enligt kungl. kungörelsen den 30 juni 1942 (nr 697) vara fullt motiverad.

På grund av det ovan anförda anser sig järnvägsstyrelsen icke kunna tillstyrka den gjorda framställningen.

Statskontoret har — under erinran att *Kungl. Maj:t* genom beslut den 14 maj 1943 funnit den av järnvägsmannaförbundet gjorda framställningen icke föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd — i likhet med järnvägsstyrelsen avstyrkt bifall till de föreliggande motionerna.

Skillnaden mellan totala pensionsförmånerna för å ena sidan befattningshavare utan rätt till fyllnadspension och å andra sidan befattningshavare med rätt till fyllnadspension belyses i nedanstående av utskottet upprättade sammanställning, som avser förmåner vid nu gällande levnadskostnadsindex:

Befattning	Pension från Enskilda järnvägarnas pensionskassa	Summa pensionsförmåner för befattningshavare utan rätt till fyllnadspension (kassapension + tilläggsförmåner)	Summa pensionsförmåner för befattningshavare med rätt till fyllnadspension (kassapension + fyllnadspension)
Stationskarl	1 470	(1 470 + 826 =) 2 296	(1 470 + 1 299 =) 2 769
Reparatör	1 726	(1 726 + 826 =) 2 552	(1 726 + 1 661 =) 3 387
Lokförare	2 229	(2 229 + 1 009 =) 3 238	(2 229 + 1 962 =) 4 191

Den personal, varom i de föreliggande motionerna är fråga, utgöres av sådana befattningshavare och arbetare, som vid statens övertagande av enskilt företag eller i samband med dylikt företags nedläggande övergått i statens järnvägars tjänst men vilka alltjämt kvarstå såsom delägare i enskild pensionsinrättning eller i av statens järnvägar i samband med statsinlösen eller nedläggande övertagen pensionsinrättning. Pensionsåldern för ifrågasvarande delägare utgör jämlikt vederbörlig pensionsinrättnings reglemente i regel 63 eller 65 år. På grund härav kan personalen erhålla anställning å aktiv stat vid statens järnvägar även efter uppnående av den för största delen av statliga befattningshavare gällande pensionsåldern.

Kungörelsen 1942: 697 innehåller bestämmelser, enligt vilka viss här avsedd personal kan, utöver pension från den enskilda pensionsinrättningen, komma i åtnjutande av s. k. fyllnadspension av statsmedel, varigenom de totala pensionsförmånerna bringas att i det närmaste motsvara de enligt vederbörligt statligt pensionsreglemente utgående pensionsförmånerna. Storleken av fyllnadspensionen framgår för vissa fall av den ovan intagna sammanställningen. En förutsättning för denna förmåns åtnjutande är emellertid jämlikt 4 § 1 mom. kungörelsen, att densamma blivit vederbörande tillförsäkrad i de kontraktsbestämmelser, som reglera statens övertagande av

det enskilda företaget eller personals övertagande av staten i samband med företagets nedläggande eller ock genom särskilt beslut av Kungl. Maj:t blivit vederbörande medgiven. Härutinnan innebär kungörelsen icke någon nyhet i förhållande till den tidigare gällande, motsvarande kungörelsen 1935:146, som emellertid endast var tillämplig å tjänstemän, under det att arbetarpersonal tidigare var utesluten från möjlighet att erhålla fyllnadspension.

Det i föreliggande motioner väckta yrkandet avser, att rätt till fyllnadspension skulle medgivas anställningshavare, som vid tillträdandet av pensionsberättigande anställning i statens järnvägars tjänst uppnått 60 års ålder och vilken kvarstår såsom delägare i enskild pensionsinrättning. Utskottet vill i anledning härav framhålla, att kungörelsens avfattning icke medför något hinder att tillerkänna övertagna överåriga befattningshavare fyllnadspensioner. Det avgörande för frågan, om sådan rätt skulle föreligga eller ej, är, såsom ovan angivits, i första hand det av riksdagen godkända avtal, som träffats angående personalens rättsliga ställning efter övergången i statens järnvägars tjänst. Enligt de före 1943 års ingång träffade avtalen — av vilka vissa börjat tillämpas först från och med den 1 juli 1942 eller senare och sålunda under den tid kungörelsen 1942:697 varit tillämplig — tillerkändes all på aktiv stat uppförd personal oberoende av levnadsåldern rätt till fyllnadspension. I de härefter slutna avtalen begränsas däremot rätten till fyllnadspension till den, som vid övergången icke uppnått den levnadsålder, vid vilken pensionsåldern skolat inträda, om ettdera av allmänna tjänstepensionsreglementet respektive tjänstepensionsreglementet för arbetare varit å vederbörande tillämpligt. Avtal av denna typ hava godkänts senast av innevarande års riksdag (skr. nr 126 och 127).

Bankoutskottet — till vars kompetensområde frågor om godkännande av avtal rörande förstatligande av enskilda järnvägar icke höra — får för sin del framhålla, att den omständigheten, att här avsedda tjänstemän numera icke medgivits rätt till fyllnadspension, icke inneburit, att de tillagts samma ställning i pensionsavseende som sådana från enskild järnväg övertagna befattningshavare, vilka icke anställts på aktiv stat vid statens järnvägar. I sådant fall skulle å tjänste- och familjepensionerna ha fått utgå dyrtidshjälp av statsmedel, för närvarande med 20 procent. På grund av att dessa befattningshavare erhållit befattning på aktiv stat, förhöjes i stället den tjänste- och familjepension, som skulle utgått om järnvägen ej förstatligats, med dyrtidstillägg och kristillägg efter för närvarande omkring 45 procent. Innebörden av nuvarande avtal är sålunda, att de överåriga befattningshavarna på aktiv stat i pensionshänseende intaga en mellanställning mellan å ena sidan icke överåriga befattningshavare på aktiv stat och å andra sidan befattningshavare på övergångsstat. Då denna av de avtalsslutande parterna intagna och även av statsmakterna omfattade ståndpunkt är väl förenlig med den vid den statliga pensioneringen i övrigt vedertagna grundsatsen, att an-

ställning och tjänstgöring efter den statliga pensionsålderns inträde, om den än må i vissa fall förekomma, likväl icke är pensionsgrundande, anser sig utskottet icke hava tillräcklig anledning att föreslå någon åtgärd för åvägbringande av jämkning i vad som enligt respektive avtal gäller.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att förevarande motioner I: 203 och II: 300 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 juni 1944.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Åkerberg, Sundvik, Friggeråker, Sylwan, Leander, Johansson i Fårekulla, Löfgren och Sundelin;

från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen, Andersson i Falkenberg, Mattsson*, Barnekow, Sundberg, Nilsson i Landskrona och Svensson i Alingsås.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar Löfgren och Sundberg.
